

УДК 336.2

JEL E62, H30, K34

DOI 10.18524/2413-9998.2024.1(56).309066

С. В. Осадчук,

кандидат наук з державного управління, доцент,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна.
e-mail: osadchuk.svitlana@onu.edu.ua
ORCID: 0000-0002-9591-1565

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД РЕГІОНУ

У статті досліджено теоретичні і практичні аспекти формування бюджетів територіальних громад регіону за рахунок податкових надходжень. З'ясовано, що в результаті процесів децентралізації відбулось укрупнення територіальних громад регіонів, які стали основною базовою ланкою місцевого самоврядування, було змінено підходи до механізму формування бюджетів територіальних громад. Обґрунтовано, що податкові надходження є основним фінансовим ресурсом, що є в розпорядженні органів місцевого самоврядування і який дозволяє здійснювати фінансування покладених на них функцій. Акцентовано увагу, що в умовах воєнного стану змінено підходи до формування доходів місцевих бюджетів. Проаналізовано зміни до законодавства, які вплинули на формування податкових надходжень місцевих бюджетів в умовах воєнного стану. Проведено порівняльний аналіз формування податкових надходжень місцевих бюджетів Одеської області в довоєнний і воєнний період. Аналіз здійснено в розрізі податкових надходжень територіальних громад Одеської області. Обґрунтовано основні фактори впливу на зміну податкових надходжень бюджетів територіальних громад регіону в умовах воєнного стану. Наголошується на необхідності нових підходів до формування податкових надходжень місцевих бюджетів, що базуватимуться на вирішенні проблем оподаткування та ефективному використанні бюджетно-податкових інструментів.

Ключові слова: податкові надходження, територіальні громади, місцеві бюджети, доходи бюджету, місцеві податки і збори.

Вступ. В результаті проведення процесів децентралізації в нашій країні було сформовано на новій основі територіальні громади, які стали основною ланкою місцевого самоврядування. В останній період спостерігається посилена увага до формування бюджетів територіальних громад в цілому, та податкових надходжень зокрема, як основи власних фінансових ресурсів. Дане питання набуло особливої актуальності в умовах воєнного стану, коли посилилась диференціація регіонів країни щодо їх спроможності акумулювати податкові надходження до місцевих бюджетів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Обґрунтуванню різних аспектів податкової складової у формуванні доходів місцевих бюджетів присвятили дослідження такі науковці як: Т. Г. Бондарук, О. Д. Василик, Т. І. Єфіменко, В. І. Кравченко, А. А. Нечай, Л. О. Нікітіна, П. В. Мельник, В. Толуб'як та ін.

Попри значний обсяг напрацювань у сфері формування доходів місцевих бюджетів, потребує обґрунтування формування податкових надходжень бюджетів територіальних громад регіону в умовах сучасних викликів.

Мета й завдання. Дослідити податкові надходження бюджетів територіальних громад регіону в умовах сучасних викликів.

Результати та обговорення. Бюджети територіальних громад є фінансовою основою місцевого самоврядування. Бюджет територіальної громади можливо розглядати з різних підходів. Насамперед це основний фінансовий ресурс, який є в розпорядженні органів місцевого самоврядування і який дозволяє здійснювати фінансування за видатками, які покладені на вищезазначені органи відповідно до законодавства. Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад, а також бюджети районів у містах (у разі утворення районних у місті рад) є бюджетами місцевого самоврядування. Також бюджет територіальної громади можна розглядати як основний фінансовий документ, який регламентує всю фінансову діяльність місцевої влади; як план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування, розвитку громади в різних напрямках. Враховуючи вищенаведене, формування місцевого бюджету є одним з найважливіших питань діяльності і розвитку територіальної громади.

Територіальні громади, в свою чергу, є основною базовою ланкою місцевого самоврядування. Відповідно до ст. 6 Закону України «Про місцеве самоврядування» саме територіальні громади є первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його повноважень і функцій.

Важливою фінансовою складовою місцевих бюджетів є доходи. Відповідно до п. 23 ст. 2 Бюджетного кодексу України (БКУ) [1] доходи бюджету – податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України. Також доходи бюджету можна класифікувати з їх поділом на доходи загального та спеціального фондів. Склад доходів загального фонду бюджетів територіальних громад визначається ст. 64 БКУ. Доходи за-

гального фонду передбачають: податкові надходження, неподаткові платежі та місцеві податки і збори.

Податкові платежі передбачають зарахування до бюджетів місцевого самоврядування загальнодержавних податків в таких відрахуваннях.

Таблиця 1

Нормативи зарахування до місцевих бюджетів загальнодержавних податків

Податок	Частка зарахування до місцевого бюджету
Податок на доходи фізичних осіб	60%
Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	100%
Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів	100%
Акцизний податок з вироблених в Україні та з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (пальне)	13,44%
Рентна плата за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення	100%
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів державного значення	37%
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів місцевого значення	100%
Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення	5%
Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення	100%

Місцеві податки і збори займають особливе місце в доходах місцевих бюджетів. Перелік місцевих податків і зборів наведений в ст. 10 Податкового кодексу України [2]. До складу місцевих податків і зборів належать:

- податок на майно;
- єдиний податок;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Необхідно зазначити, що органи місцевого самоврядування запроваджують на своїй території місцеві податки і збори та встановлюють

їх ставки відповідно до законодавства. Встановлення місцевих податків не передбачених податковим кодексом забороняється. Рішення про встановлення місцевих податків та зборів повинно бути прийнято до 1 липня поточного року, який передує наступному бюджетному періоду

Серед неподаткових надходжень місцевих бюджетів найбільш значимими є: плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів; адміністративний збір за проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців; адміністративний збір за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно; плата за надання адміністративних послуг; плата за ліцензії на певні види господарської діяльності.

Доходи спеціального фонду місцевих бюджетів визначаються ст. 69, ч. 1 ст. 71 БКУ. До доходів спеціального фонду бюджету, зокрема, належать:

- Власні надходження бюджетних установ (наприклад, плата за надання послуг),
- Доходи бюджету розвитку (кошти від відчуження майна, кошти передані із загального фонду бюджету);
- Екологічний податок (зараховується в розмірі 25%);

Також до доходів місцевих бюджетів зараховуються міжбюджетні трансферти, зокрема, базова або реверсна дотації, освітня субвенції, інші трансферти.

В зв'язку з запровадженням в нашій країні військового стану змінились підходи до формування бюджетів в цілому, та доходів, зокрема. Було прийнято нормативні акти, що мали вплив на бюджетний процес на місцевому рівні в умовах воєнного стану. Значний вплив на бюджетний процес мали зміни, внесені Законом України від 15.03.2022 р. № 2134-IX «Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України» [3]. відзначимо зміни до Податкового кодексу України, адже податкові надходження є основним джерелом наповнення місцевих бюджетів. Законом України від 15 березня 2022 року № 2120-IX [4] було передбачено встановлення особливостей оподаткування єдиним податком з 1 квітня 2022 р., а саме:

- ФОП, які є платниками єдиного податку першої та другої групи мали право не сплачувати єдиний податок;
- платниками єдиного податку третьої групи могли бути ФОП і юридичні особи – суб'єкти господарювання, у яких протягом календар-

ного року обсяг доходу не перевищував 10 млрд грн. Відсоткова ставка єдиного податку для таких платників була встановлена в розмірі двох відсотків доходу;

- не нараховується та не сплачується плата за землю, на період воєнного стану, за земельні ділянки (земельні частки (паї), що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ, а також за земельні ділянки, визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди;
- не нараховується та не сплачується загальне мінімальне податкове зобов'язання за 2022 та 2023 роки, за земельні ділянки, що розташовані на територіях, де ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ, і/або за земельні ділянки, визначені обласними військовими адміністраціями як засмічені вибухонебезпечними предметами та/або на яких наявні фортифікаційні споруди. Звільнення з вищенаведених підстав було передбачено для екологічного податку.

Зазначені вище норми вплинули на формування надходжень місцевих бюджетів у 2022-2023 рр. Проаналізуємо особливості формування доходів місцевих бюджетів територіальних громад регіону на прикладі Одеської області. Для проведення аналізу використаємо дані щодо доходів місцевих бюджетів, що розміщені на офіційному сайті Департаменту фінансів Одеської обласної державної адміністрації [5]. Для порівняння візьмемо дані за 2021, 2022, 2023 рр.

В 2021 р. до місцевих бюджетів Одеської області надійшло 22343,7 млн грн. Частка місцевих бюджетів в доходах зведеного бюджету Одеської області в 2021 р. становила 20%. Переважну частину доходів становили доходи загального фонду (95,5%).

Місцеві бюджети області складаються з обласного бюджету, районних бюджетів та бюджетів територіальних громад. Доходи обласного бюджету Одеської області за досліджений період склали 3185,9 млн грн (14,3% від загальних надходжень місцевих бюджетів області). В умовах децентралізації різко скоротились доходи районних бюджетів, оскільки значна частина повноважень, і відповідно доходів, була передана на рівень територіальних громад. В Одеській області налічується 7 районів (Одеський, Березівський, Білгород-Дністровський, Болградський, Ізма-

ільський, Подільський, Роздільнянський). За період, що аналізується до районних бюджетів області надійшло лише 1,4 млн грн (0,006% від загальних надходжень) – тобто переважну частину доходів місцевих бюджетів області становлять саме бюджети територіальних громад.

Територіальні громади Одеської області розподілені наступним чином:

- Одеський район налічує 22 територіальні громади;
- Березівський район – 16 територіальних громад;
- Білгород-Дністровський район – 16 територіальних громад;
- Болградський – 10 територіальних громад;
- Ізмаїльський – 6 територіальних громад;
- Подільський – 12 територіальних громад;
- Роздільнянський – 9 територіальних громад;

В бюджетах територіальних громад області в 2021 році було сконцентровано 86% всіх доходів місцевих бюджетів області, фактичні надходження становили 19156,4 млн грн. Проаналізуємо доходи бюджетів територіальних громад за джерелами надходжень.

Податок на доходи фізичних осіб. Податок на доходи фізичних осіб є бюджетоформуючим податком для бюджетів територіальних громад, його частка становить 52,5% від загальних надходжень. До бюджетів територіальних громад Одеської області за 2021 р. надійшло ПДФО 9831,4 млн грн, що на 20% більше в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Частка бюджету Одеської міської громади становить 57% від загальних надходжень (факт надходжень 5638,8 млн грн в 2021 р.). Вагомими є надходження ПДФО є також в громадах: Визирська сільська ОТГ – 216,7 млн грн; Білгород-Дністровська міська ОТГ – 173,4 млн грн, Ізмаїльська міська ОТГ – 251,4 млн грн, Подільська міська ОТГ – 162,2 млн грн, Чорноморська міська ОТГ – 404,4 млн грн, Южненська міська ОТГ – 349,9 млн грн. Таким чином, сім вищезазначених територіальних громад (включно з м. Одеса) мобілізують 73% всіх надходжень ПДФО по області. Найменші надходження ПДФО по області в 2021р мали такі територіальні громади, як Чогодарівська сільська ОТГ – 4,6 млн грн, Стрюківська сільська ОТГ – 4,0 млн грн, Криничненська сільська ОТГ– 4,3 млн грн,

Найбільшими темпами зросли в 2021 році надходження ПДФО по таких територіальних громадах: Великодальницька сільська ТГ (темپ зростання 145%), Чорноморська селищна ТГ (+150%), Плахтіївська

сільська ТГ (+181%), Успенівська сільська ОТГ (+151%).

Акцизний податок. До бюджетів територіальних громад Одеської області за 2021 р. надійшло акцизного податку в сумі 1183,7 млн грн, що на 15% більше в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Частка акцизного податку в загальних надходженнях бюджетів територіальних громад в 2021 році становила 5,3%. Понад половину від загальних надходжень акцизного податку – 54% було сконцентровано в бюджеті м. Одеса – 642,6 млн грн. Надходження по акцизному податку є досить нерівномірними між територіальними громадами області. В 10 громадах області надходження акцизного податку не перевищували 50 тис. грн. на рік. До бюджетів місцевого самоврядування зараховується 13,44% акцизів на пальне. За 2021 р. надходження акцизного податку на пальне становили 636,3 млн грн. В 13 територіальних громадах області взагалі відсутні надходження по акцизного податку на пальне, що свідчить про відсутність об'єкту оподаткування, тобто реалізації пального.

Місцеві податки. Проаналізуємо надходження податку на майно в частині плати за землю та податку на майно, відмінного від земельної ділянки.

Плата за землю справляється у вигляді земельного податку та орендної плати за землю. До бюджетів територіальних громад Одеської області за 2021 р. надійшло плати за землю в сумі 3045,2 млн грн, що на 10% більше в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Частка бюджету Одеської міської громади становить 22,4% від загальних надходжень (факт надходжень 681 млн грн). Більше 50 млн грн надходжень по платі за землю за досліджуваний період мали, зокрема, територіальні громади: Чорноморська міська ОТГ – 177,7 млн грн, Южненська міська ОТГ – 138,6 млн грн, Ізмаїльська міська ОТГ – 95,6 млн грн, Ренійська міська ОТГ – 100,6 млн грн, Куяльницька сільська ОТГ – 103,7 млн грн, Балтська міська ОТГ – 66,7 млн грн, Подільська міська ОТГ – 77,3 млн грн, Таїрівська селищна – 50,0 млн грн. В 2021 р. по 17 територіальних громадах спостерігалось зниження надходжень по платі за землю порівняно з попереднім роком.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки є складовим податку на майно, ставки встановлюють органи місцевого самоврядування, максимальна — 1,5% від мінімальної заробітної плати за 1 кв.м. нерухомості. До бюджетів територіальних громад Одеської області за 2021 р. надійшло податку на нерухоме майно, відмінне від земельної

ділянки в сумі 658 млн грн В порівнянні з попереднім роком надходження по податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки зросло на 39%. Переважна частина надходжень по даному податку була сконцентрована в бюджеті м. Одеса — 390,8 млн грн, що становить 59% загальних надходжень. Найменше даного податку забезпечено Стрюківською сільською ОТГ — лише 5 тис. грн.

Надходження податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки є вкрай нерівномірним: 11 громад мають надходження до 100 тис. грн.(12% від загальної кількості); 42 територіальні громади (46% від загальної кількості) від 100 тис. до 1 млн. грн; 30 територіальних громад від 1 до 10 млн грн; 8 територіальних громад — понад 10 млн грн.

Виділимо найбільш значущі фактори, від яких залежать надходження податку на майно, відмінне від земельної ділянки: розмір встановлених ставок податку; точність облікових даних по об'єктам нерухомості, співпраця відповідних підрозділів органів місцевого самоврядування і податкових органів.

Аналіз надходжень єдиного податку. До бюджетів територіальних громад Одеської області за 2021 р. надійшло єдиного податку в сумі 2831,6 млн грн, що на 20% більше в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Частка бюджету м. Одеса в надходженнях єдиного податку 57%. Всі територіальні громади мають значущі надходження по єдиному податку, в тому числі сільські, де більшість надходжень по єдиному податку забезпечують сільськогосподарські товаровиробники, платники четвертої групи.

Повномасштабна агресія рф проти нашої країни мала наслідком, в тому числі, зниження економічної активності, руйнацію або закриття підприємств. Все це вплинуло на спроможність акумуляції фінансових ресурсів як на державному, так і на місцевому рівнях.

В 2022 році до місцевих бюджетів Одеської області надійшло 24726 млн грн (+15,6%), в т. ч до обласного бюджету — 3543,2 млн грн В бюджетах територіальних громад області в 2022 р. було сконцентровано 84,4% всіх доходів місцевих бюджетів області, фактичні надходження становили 20587,8 млн грн, що в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року більше на 7,5%.

Скорочення податкових надходжень в 2022 р. спостерігалось по більшості податків. По акцизному податку в 2022 році надходження скоротились по 81 територіальній громаді області (89% від загальної кількості

громад) на 31%, або на 355,7 млн грн. Надходження по акцизному податку з пального скоротились на 70% в порівнянні з попереднім періодом минулого року, скорочення відбулось по всім територіальним громадам області. Скорочення також стосувалось місцевих податків та зборів.

У 2022 р. у 47% територіальних громад спостерігалось скорочення надходжень від податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Загалом скорочення становило 82,5 млн грн, що становить падіння на 12,5%, порівняно з попереднім періодом.

Надходження від плати за землю у 2022 р. по територіальним громадах області скоротились на 7% або на 210,6 млн. грн, загальні надходження за 2022 р. склали 2834,5 млн грн, скорочення по даному податку мали 53 територіальні громади області (58% від загальної кількості). По бюджету м. Одеса надходження плати за землю за досліджуваний період скоротились на 82,3 млн грн, або на 12,1%, і склали 598,7 млн грн, найбільше скорочення надходжень по платі за землю спостерігалось по Чорноморській міській ТГ на 31,6%, Сергіївській селищній ТГ на 37,2%, Подільській міській ТГ на 54,7%. Найбільш суттєве збільшення надходжень від плати за землю спостерігалось по Ренійській міській ТГ на 48,8%. Частка плати за землю в загальних надходженнях за 2022 р. становила 14%.

Надходження від єдиного податку в 2022 р. скоротились на 1,7%. Скорочення спостерігалось у 61 територіальній громаді області (67% від загальної кількості). Це скорочення пояснюється насамперед тим, що фізичні особи-підприємці – платники єдиного податку першої та другої групи мали право не сплачувати його в 2022 р. Частково це компенсувалося тим, що було дозволено підприємцям з великим розміром доходу переходити на сплату єдиного податку за ставкою 2%.

Податком, який забезпечив зростання надходжень по регіону в 2022 р. був податок на доходи фізичних осіб. За 2022 р. надходження ПДФО зросли в порівнянні з аналогічним періодом довоєнного 2021 р. на 4146,5 млн. грн (+133,7%). Зростання надходжень ПДФО мало місце в 89% територіальних громад області. Зростання надходжень ПДФО пояснюється насамперед зростанням «військового» ПДФО, тобто ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців та поліцейських.

Проаналізуємо, як змінилась ситуація в 2023 році, по яким надходженням вдалось досягнути рівня довоєнних показників.

В 2023 р. до місцевих бюджетів Одеської області надійшло

29058,7 млн грн(+17,5%), в т. ч до обласного бюджету 3823,8 млн грн. В бюджетах територіальних громад області в 2022 р. було сконцентровано 87% всіх доходів місцевих бюджетів області, фактичні надходження становили 25205 млн грн, зростання в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року на 122,4%.

Аналіз податкових надходжень в 2021-2023 рр. наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка податкових надходжень до місцевих бюджетів Одеської області за 2021-2023 рр., млн грн

Різновид податкових надходжень	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2021-2023 рр.	Темп зростання 2021-2023 рр.
Податок на доходи фізичних осіб	12289	16436	17033	4743,3	138,6%
Податок на прибуток комунальних підприємств	5,9	119,4	58,3	52,4	9,9%.
10% податку на прибуток підприємств приватного сектору	329,9	289,0	431,6	101,7	130,8%
Акцизний податок	1183,7	827,9	1563,6	379,9	132,1%
Плата за землю	3045,2	2834,5	3334,7	289,5	109,5%
Податок на майно, відмінне від земельної ділянки	658	575,5	873,5	215,5	132,8%
Транспортний податок	10,5	6,5	12,6	2,1	120,0%
Єдиний податок	2658,9	2784,3	3452,7	793,8	129,9%
Збір за паркування автотранспорту	42,6	30,9	51,5	8,9	120,9%
Туристичний збір	26,7	5,3	8,6	-18,1	32,2%

Висновки. Наведені дані свідчать, що в 2023 році відновилась позитивна динаміка по більшості податкових надходжень. Так, в 2023 році надходження податків до місцевих бюджетів області були наступними: по акцизному податку надходження склали 1563,6 млн грн, зростання в порівнянні з 2021 р. на 379,9 млн грн (+132,1%); по платі за землю надходження становили 3334,7 млн грн, зростання на 289,5 млн грн (+109,5%); єдиний податок — надходження становили 3452,7 млн грн (зростання +129,9%). Надходження транспортного податку, збору за паркування авто-

транспорту займають незначну частку в доходах бюджету. Втричі знизилась надходження по туристичному податку, не відновлено довоєнного рівня надходжень по акцизному податку з пального.

За досліджений період найбільше зросли надходження по податку на доходи фізичних осіб. Так, за 2023 рік надходження ПДФО по місцевим бюджетам області становили 17032,6 млн грн, в т.ч. податок на доходи фізичних осіб з військовослужбовців становив 4946,3 млн грн. До бюджетів територіальних громад області в 2023 р. надійшло ПДФО в розмірі 13798,6 млн грн (в т.ч. ПДФО з військовослужбовців 4007 млн грн). Частка ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців в загальних надходженнях ПДФО в 2023 р. становила 29%, що свідчить про значну фіскальну роль в надходженнях даного податку.

В більшості територіальних громад спостерігається збільшення надходжень ПДФО за період 2022 та в 2023 рр., в деяких громадах збільшення є кратними, що пояснюється збільшенням надходжень саме військового ПДФО. Зниження ділової активності знайшло відображення в зниженні надходжень ПДФО по територіальним громадам: у Южненській міській ТГ за 2021-2023 рр. надходження скоротились на 20%, або на 70,1 млн грн; Визирська сільська ОТГ — на 9%, або на 19,3 млн грн. Це пов'язано насамперед з зменшенням ділової активності портів, які є бюджетоформуючими підприємствами зазначених територіальних громад.

Відповідно до Закону України від 08.11.2023 № 3428-IX «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України» [6] вилучено з місцевих бюджетів та перенаправлено до державного бюджету ПДФО з грошового забезпечення, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу. Причому, зміни було внесено заднім числом і вилучення ПДФО з місцевих бюджетів було здійснено з 1 жовтня 2023 р. Для бюджетів територіальних громад області це втрата близько 4 млрд. гривень у 2024 р. Вилучення ПДФО з доходів місцевих бюджетів призведе до значного зменшення надходжень податку та зменшить можливість надання допомоги місцевими громадами об'єднаним силам ЗСУ.

Для усунення розбалансування місцевих бюджетів Постановою КМУ від 19 січня 2024 р. №52 внесено зміни до Порядку та умов розподілу додаткової дотації з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на деокупо-

ваних, тимчасово окупованих та інших територіях України, що зазнали негативного впливу у зв'язку з повномасштабною збройною агресією РФ. Проте додаткова дотація лише в незначній мірі компенсує втрати місцевих бюджетів від вилучення військового ПДФО.

Список використаної літератури

1. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 13.04.2024).
2. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 13.04.2024).
3. Про внесення змін до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України : Закон України від 15.03.2022 р. № 2134-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2134-20#Text> (дата звернення: 21.04.2024).
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 21.04.2024).
5. Стан виконання, показники бюджету – Департамент фінансів. Департамент фінансів – Одеської обласної державної адміністрації. URL: <https://gfu.od.gov.ua/budget/rokazniki-byudzhetu/#vikonan-dohod> (дата звернення: 21.04.2024).
6. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України : Закон України від 08.11.2023 р. № 3428-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text> (дата звернення: 21.04.2024).

Стаття надійшла 22.04.2024 р.

S. V. Osadchuk,

Cand. Sc. (Public Administration), Associated Professor,

Odesa I. Mechnikov National University,

24/26 Frantsuzkyi bulvar, Odesa, 65058, Ukraine.

e-mail: osadchuk.svitlana@onu.edu.ua

ORCID: 0000-0001-9559-0151

TAX REVENUE OF THE BUDGETS OF TERRITORIAL COMMUNITIES OF THE REGION

The article examines both theoretical and practical aspects of forming the budgets of regional territorial communities, highlighting that local budgets are primarily composed of tax revenues. Due to decentralisation processes in Ukraine, territorial communities have been consolidated, making the united territorial communities the primary units of local self-government. Consequently, the mechanisms for forming these budgets have evolved, with tax

revenues becoming the main financial resource for local governments, enabling them to fund their functions. The article emphasises that the approaches to forming local budget revenues have changed significantly under martial law, with many financial laws being amended. The article analyses the changes to the legislation that affected the formation of local budgets' tax revenues in martial law conditions. It analyses legislative changes that have impacted the formation of local budget tax revenues during this period. A comparative analysis is provided, focusing on the formation of tax revenues for local budgets in the Odesa region before and after the imposition of martial law. This includes examining the main national and local taxes contributing to these budgets. The article specifically highlights the tax revenues of the territorial communities in the Odesa region, demonstrating how these revenues have fluctuated in recent years. As a result of the conducted analysis, it was established that since the beginning of the war, income from most tax revenues has decreased. The main factors of influence on the change in tax revenues of the budgets of territorial communities of the region under martial law conditions are substantiated. The paper reveals that most tax revenue streams have decreased since the onset of the war. It explores the key factors influencing these changes and the primary reasons for the region's decline in local budget revenues. The article underscores the necessity for new approaches to forming local budget tax revenues, emphasising the need to address taxation issues and effectively utilise budgetary and tax instruments.

Keywords: tax revenues, territorial communities, local budgets, budget revenues, local taxes.

References

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy, Kodeks Ukrainy No. 2456-VI (2024) (Ukraine). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Podatkovi kodeks Ukrainy, Kodeks Ukrainy No. 2755-VI (2024) (Ukraine). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Pro vnesennia zmin do rozdil VI "Prykintsevi ta perekhidni polozhennia" Biudzhetnoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy, Zakon Ukrainy No. 2134-IX (2022) (Ukraine). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2134-20#Text>
4. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu, Zakon Ukrainy No. 2120-IX (2022) (Ukraine). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>
5. Stan vykonannia, pokaznyky biudzhetu – Departament finansiv. (n.d.). Retrieved from <https://gfu.od.gov.ua/budget/pokazniki-byudzhetu/#vikonan-dohod>
6. Pro vnesennia zmin do Biudzhetnoho kodeksu Ukrainy shchodo zabezpechennia pidtrymky oboronozdatnosti derzhavy ta rozvytku oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrainy, Zakon Ukrainy No. 3428-IX (2023) (Ukraine). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text>